

korte mededelingen

Dwergooruil te Werkhoven (U.)

Terwijl ik gisteren (17 april 1985) in slaap viel werd mijn oor getroffen door de roep van een Dwergooruil (*Otus scops*). Ik stak mijn hoofd uit het raam, het was circa 01.30 uur en een bijna zwoele voorjaarsnacht en daar klonk het duidelijk nog circa een kwartier: het karakteristieke monotone geroep. Dit geluid is niet met enig ander geluid te verwarren. Op Kreta heb ik de Dwergooruil, die daar algemener is dan de Steenuil bij ons, goed leren kennen.

Wij wonen midden tussen de weilanden en horen gewoonlijk Steenuilen. De Dwergooruil is een typisch mediterrane soort, die normaal gesproken Noord-Frankrijk en Zuid-Duitsland als noordelijkste deel van zijn verspreidingsgebied in West-Europa heeft.

De oren blijven gespist!

■ Peter D.M. Weesie, Hollende Wagenweg 21, 3985 SG Werkhoven.

Bedelende Zilvermeeuw

Donderdagmorgen 21 maart 1985, omstreeks half tien, waarschuwde een collega mij dat er een vogel voor het raam van onze werkkamer op de vensterbank van de derde verdieping nogal wat herrie maakte. Het bleek een prachtige volwassen Zilvermeeuw te zijn. De vogel tikte heftig 'kwetterend' met de snavel tegen de ruit. Wij vroegen ons af waarom de vogel dit deed. Vermoedelijk omdat het dier honger had en om voedsel bedelde. Even later heb ik deze vogel gevoerd met een flink stuk brood. Wat een leuk tafereel was dat!

■ Henk Harmsen, Sportlaan 66, 2566 LC 's-Gravenhage.

Een zwarte Kleine Zilverreiger

Tijdens een reis naar Noord-Griekenland van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV) werd op 8 mei 1982 een uitzonderlijk vogelgebied bezocht. Aan de grenzen van Albanië en Joegoslavië ligt het Grote en het Kleine Prespameer. Tussen deze meren ligt een brede dam, aan de noordzijde met lage duinen, aan de zuidzijde met moerassen. In dit grensgebied mag niet gejaagd en zelfs niet gefotografeerd worden. Halverwege de dam staat een uitkijktoren met uitzicht op de moerassen. In één van de meertjes bevonden zich een aantal Kleine Zilverreigers (*Egretta garzetta*).

Tijdens het warnemen aan dit meertje kwam een zwarte vogel aangevlogen, die neerstreek bij de zilverreigers. Al spoedig was het duidelijk dat wij met de zeldzame zwarte fase van de Kleine Zilverreiger te doen hadden. Hoe zeldzaam bleek eerst bij latere bestudering van het 'Handbuch der Vögel Mitteleuropas'. In de laatste honderd jaar zijn slechts een tiental waarnemingen in Boelgarije, Spanje en Frankrijk van deze zwarte in Boel-

garije, Spanje en Frankrijk bekendgeworden. Om enige indruk te geven van de vogels in dit gebied bij de Prespameren volgen hier nog enkele aantekeningen. Naast een kolonie Kroeskoppelikanen bevonden zich op een grasland ongeveer 50 Rietganzen, die daar kennelijk overwinterden. Langs de oevers werd een aantal Krombekstrandlopers in zomer- en winterkleed gezien, tezamen met Kleine Plevieren. Soms passeerden, blinkend in het zonlicht, zwermen Witsvleugelsterns. Langs de kust aan de noordzijde van de dam zwommen een zestal Geoorde Futen. In het riet zong de Zwartkopgors. Kortom dank zij de ligging in het grensgebied is een zeer rijk vogelgebied bewaardgebleven.

■ A. Mulder R.A., Donkerelaan 125, 2061 JV Bloemendaal.

Gespecialiseerde Blaauwe Kiekendief als 'dorpsjager'

Dit jaar was hij er weer! Dat meerkleurige, sierlijke silhouet, schommelend manoeuvrerend tussen hotelterreinen en zomerhuisjes, jagend tegen de wind. Ongetwijfeld weer het zelfde mannetje, dat al jaren lang zijn broedterritorium kiest in het droge en ruige natuurreservaat, niet ver van de dorpskern. Blaauwe Kiekendieven zijn dan ook vaak plaatstrouw, want vond ik niet eens een vers-dood exemplaar, dat zeven jaar daarvoor op nagenoeg de zelfde plaats als nestjong was geringd? In de morgen komt hij dikwijls langs het hotel vliegen, zwenkend en glijdend, speurend naar prooi in struiken en bosjes aan de rand van het dorp, dat binnen zijn jachtterritorium ligt. Hoog boven de huizen kunnen wij in de broedtijd af en toe zijn lange baltsglijvluchten zien, in de richting van het bos, waarachter zijn nest ligt.

De eerste ontmoeting met deze 'dorpsjager' dateert al van vijf of zes jaar geleden, toen hij tegen zonsopgang een slaperige Spreeuw uit laag geboomte op het dorpskerkhof plukte in de directe nabijheid van druk bevolkte kampeerboerderijen. Sindsdien kruiste hij menigmaal ons pad. Ook hoorden wij dorpsbewoners over zijn wapenfeiten vertellen. Soms probeert hij jonge Spreeuwen in de vlucht te grijpen, maar niet altijd met succes. Nu en dan jaagt hij boven de wandelpaden in het schemerige dennenbos; wie schetst de verbazing van een gezelschap pratende hotelgasten bij het opklinken van de angstschreeuw van een geslagen Spreeuw, die uit een lage boom op het hotelterras wordt geplukt.

Dit drieste mannetje overwintert geregeld op het eiland; de foeragerende vogels in de dorpstuinen zijn dan evenmin veilig voor hem. Zijn kansen op jachtsucces lijken dan zelfs groter dank zij concentraties zangvogels in kale struiken bij de voederplaatsen. In ja-

nuari van dit jaar greep hij een Merel van een voederhuisje voor het raam en begin juli werd in de zelfde grote tuin een compleet nestje met bijna vliegvlugge jonge Spotvogels van een dak gescheurd. Tot ontsteltenis en teleurstelling van de familie, die het broedproces van de Spotvogel steeds met veel plezier had kunnen volgen.

Wij betreuren natuurlijk het verdwijnen van de Grauwe Kiekendief, die hier sinds 1982 als broedvogel is verdwenen, maar het spectaculaire jachtgedrag van de blauwe 'dorpsjager' geeft ruime compensatie!

■ H. Kamp, Burgemeester Hogguerstraat 271, 1064 CP Amsterdam.

Futenpaar met zes jongen te Sion

Futen leggen gewoonlijk vier of vijf eieren. Grotere legfels komen wel voor, maar zijn toch betrekkelijk zeldzaam. Slechts ongeveer 7% van 97, door mij waargenomen, voltallige legfels bestond uit zes of meer eieren. Het broedsucces is meestal matig. De grote meerderheid van de paren slaagt er niet in het nest te verlaten met evenveel jongen als er eieren zijn gelegd. Er sterven veel jongen op het nest en soms komen niet alle eieren uit. Slechts 16,5% van de door mij waargenomen broedpogingen was volledig succesvol. Als deze cijfers ook gelden voor Futen in andere gebieden dan is het niet zo verbazingwekkend dat paren met meer dan vijf jongen in de literatuur bij mijn weten nog nooit zijn beschreven.

Met dit in mijn achterhoofd ben ik altijd extra oplettend, als ik weer een zes-legsel tegenkom. Vorig jaar trof ik het eindelijk. Op 30 april 1984 observeerde ik een aflossing op het nest van een van de paren die in de vaarten van de buurtschap Sion (tussen Rijswijk en Den Hoorn) broedden. Er waren op dat moment drie eieren en drie jongen. Op 3 mei zat bij mijn aankomst het vrouwtje op het nest, terwijl het mannetje voor de aanvoer van kleine visjes zorgde. Het vrouwtje was onrustig en ging verschillende malen staan. De reden daarvoor was waarschijnlijk dat er zich weer een nieuw Fuutje meldde. Het nest bevatte namelijk nog twee eieren waarvan er een was aangepikt. Bij het opstaan rolden er vier jongen van de rug van het vrouwtje op de rand van het nest. Op 5 mei trof ik het mannetje aan op het nest, terwijl nu het vrouwtje visjes bracht. Een paar ongeduldige jongen wachtten hun beurt niet af, lieten zich van de rug van het mannetje glijden en zwommen naar het vrouwtje toe. Dit was voor het mannetje het sein om op te staan, de jongen van zich af te schudden en het nest te verlaten. Het nest bevatte geen eieren meer en ik telde totaal zes jongen. Met enkele jongen al op haar rug klom het vrouwtje vervolgens op het nest, waar even later ook de andere jongen zich bij haar voegden. Het mannetje begon in hoog tempo visjes aan te voeren (zes stuks in vijf minuten). Dit duurde echter niet lang omdat de brutaalste jongen het nest weer verlieten

en bij het mannetje 'aan boord' gingen. Zo begon het stuuivertje wisselen weer van voren af aan. Op 6 mei was het nest verlaten en zwom het mannetje met de complete kinderschaar op zijn rug op 50 m van het nest. In ongeveer 25 minuten bracht het vrouwtje vijf visjes. Een week later bevond de familie zich nog steeds in de buurt van het nest, maar er waren nu nog maar vier jongen aanwezig: drie op de rug van het vrouwtje en een eraanast in het water. Het mannetje bracht veertjes en visjes. In deze samenstelling heb ik deze futenfamilie nog drie maal gezien, het laatst op 10 juni 1984. Ik wacht nu vol spanning op het paar dat er in slaagt zes jongen daadwerkelijk groot te brengen!

■ A.M. van der Poel, Hammarskjöldlaan 14, 2286 GT Rijswijk, 070-931750.

Albino Kolgans

Op 4 en 5 februari 1984 werd tussen 5000 en 6000 Kolganzen in het Leekstermeergebied (Noord-Drenthe) een crème-witte gans waargenomen. Die als Kolgans gedetermineerd kon worden. Snavel en poten waren normaal (roze respectievelijk oranje) gekleurd, maar de donkere delen van het verenkleed waren geheel crème-wit. Overigens wel met tintverschillen zoals die normaal ook in het verenkleed bestaan, dat wil zeggen: kop, hals, flanken en slagpennen waren iets donkerder dan bijvoorbeeld de borst en rug.

De witte onderbuik stak duidelijk tegen de rest van het verenkleed af. Op grond van het ontbreken van een wit afstekende kol en het ontbreken van bulkstrepen werd duidelijk dat het een juveniele (1e jaars) vogel betrof.

Ruim een jaar later troffen wij weer een albino Kolgans in het Leekstermeergebied aan. Deze vogel werd op 18 en 19 maart 1985 tussen 750 tot 800 Kolganzen en ruim 50 Brandganzen gezien.

Het type albinisme was identiek aan de hierboven beschreven vogel met als verschil dat nu een duidelijk wit afstekende kol en donkergrijze bulkstrepen als kenmerken in het verenkleed aanwezig waren.

Het lijkt niet onwaarschijnlijk dat het in beide gevallen de zelfde vogel betrof. In beide jaren verbleef de vogel vrij normaal tussen de soortgenoten; zowel tijdens het vliegen als onder het foerageren viel geen opvallend afzijdig gedrag op.

Omdat deze albino Kolgans vermoedelijk gewoon met soortgenoten meetrekt en door vogelaars vrij gemakkelijk opgemerkt kan worden, komt de vraag op op welke andere pleisterplaatsen in ons land waarnemingen van dit dier zijn gedaan.

Iedereen, die in de winter 1983/1984 of 1984/1985 een albino Kolgans heeft waargenomen, wordt daarom vriendelijk verzocht zijn of haar waarnemingen, met vermelding van plaats en datum, aan mij door te geven zodat wellicht een reconstructie van de trekbewegingen gemaakt kan worden.

■ Peter Venema, Poelackers 1, 9321 EW Peize.

Nieuwe wet maakt betere bescherming van vogels mogelijk

Het voorstel tot herziening van de Vogelwet bevat, in vergelijking met de bestaande, een aantal aangescherpte bepalingen. Hierdoor is een grotere bescherming van de vogelsoorten in Nederland mogelijk dan voorheen.

Het voorstel is 6 mei 1985 aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangeboden. Het is het resultaat van veranderde inzichten omtrent de natuurbescherming, maar ook van de totstandkoming van een aantal internationale regelingen, zoals de EEG-Vogelrichtlijn. Onder de werking van het voorstel zullen conform de vogelrichtlijn alle vogelsoorten vallen die van nature in Europa in het wild leven. Voorgesteld wordt ook skeletten en delen van skeletten van vogels en de uit vogels verkregen producten onder de verschillende verbodsbepalingen te brengen. In vergelijking met de bestaande Vogelwet betekent dit een uitbreiding.

Verbodsbepalingen

De verschillende verbodsbepalingen worden uitgebreid. Het vernietigen of beschadigen van eieren wordt strafbaar gesteld en er kunnen soorten aangewezen worden waarvan het verboden is groepen vogels te veront-rusten. Het wordt verboden beschermde vogels op of bij hun nest of bij hun niet-vliegende jongen te veront-rusten. Het voorstel behelst in tegenstelling tot de bestaande Vogelwet een verbod tot het onder zich hebben en verhandelen van bepaalde middelen om vogels te doden of te vangen. De bestaande wet kent slechts een verbod tot het gebruik van dergelijke middelen, hetgeen een doeltreffend optreden tegen overtredingen niet altijd mogelijk maakt.

Kooivogels

Voor kooivogels opent het voorstel de mogelijkheid een ring- en registratiesysteem in te voeren. Uitgangspunt is immers dat het ont-trekken van vogels aan de natuur en de handel daarin zoveel mogelijk wordt tegenge-gaan. Het in gevangenschap laten broeden van legaal gehouden kooivogels wordt toe-gestaan, evenals de overdracht daarvan. Het vangen van in het wild levende soortgenoten wordt echter verboden.

Door de introductie van een ring- en registra-tiesysteem zullen overtredingen naar ver-wachting beter kunnen worden tegengegaan.

Jachtvogels

Van de jachtvogels blijven alleen de Havik en de Slechtvalk als zodanig gehandhaafd. Het onder zich hebben van een jachtvogel wordt, anders dan op grond van de huidige Vogel-wet, aan een vergunning gebonden. Het ver-handelen is volgens het voorstel niet meer mogelijk. Ook voor jachtvogels wordt een ver-plicht ring- en registratiesysteem ingevoerd. Tevens kan worden geregeld dat een vergun-ning slechts voor een beperkt aantal jacht-vogels geldt. Door deze maatregelen wordt

getracht de valkerij, die van cultuurhistori-sche betekenis is, op een verantwoorde wijze te handhaven.

Zoeken en rapen van eieren

Het zoeken en rapen van eieren is volgens het ingediende voorstel verboden. Wel blijft het mogelijk het zoeken en rapen van Kievits-eieren toe te staan in een nader vast te stel-len periode die ligt tussen 1 maart en 13 april. Deze periode kan per provincie verschillend zijn. Het zoeken en rapen van Kievitseieren wordt voorshands slechts in Friesland en wel tot 13 april en onder strikt gecontroleerde omstandigheden en zeer selectief toe-gestaan.

Het is daar van belang voor het weidevogel-beheer en stimuleert de bevolking tot vogel-beschermende activiteiten. Het mag alleen in tegenwoordigheid van de grondgebruiker of met diens schriftelijke toestemming geschie-den. Deze toestemming mag niet meer voor onbepaalde tijd worden gegeven en tevens moet worden aangegeven voor welke perce-len grond zij geldt.

Prepareren

Het prepareren van vogels wordt verder aan banden gelegd. Alleen voor educatieve of we-tenschappelijke doeleinden kan een vergun-ning worden verstrekt. In andere gevallen is het verlenen van een vergunning niet meer mogelijk. In het belang van beroepsprepara-teurs wordt voorgesteld dat de thans bestaande vergunningen van kracht blijven. Overigens wordt de mogelijkheid geopend bij algemene maatregel van bestuur soorten aan te wijzen die ook niet door beroepsprepara-teurs, de bestaande vergunninghouders, mo-gen worden geprepareerd.

Afstemming op de Jachtwet

Het voorstel behelst tenslotte een betere af-stemming met de Jachtwet. Hierdoor wordt voorzien in een systeem waarbij vogelsoor-ten van het beschermingsregime van de ene wet naar dat van de andere kunnen worden overgeheveld. De beslissing onder welk regi-me een diersoort valt zal geschieden op ba-sis van bepaalde criteria en nadat de Jacht-raad en de Natuurbeschermingsraad zijn ge-hoord.

Met het oog op de verantwoordelijkheid van de jachthouder voor het beheer van wild dient met name voorkomen te worden dat een zelfde soort binnen een kort tijdsbestek nu eens onder de Jachtwet en dan weer onder de Vogelwet valt. In samenhang met de af-stemming van de Vogelwet en de Jachtwet wordt een regeling voorgesteld waarbij scha-de veroorzaakt door beschermde vogels kan worden vergoed. Bij behandeling van ver-zoeken om schadevergoeding zal zo veel moge-lijk worden aangesloten bij de uitgangspun-ten zoals die terzake door het Jachtfonds worden gehanteerd.

Persbericht nummer 200 (8 mei 1985) van het mi-nisterie van Landbouw en Visserij.

Vogelbesluit 1937 gewijzigd

Op 4 juli 1985 is een wijziging van het Vogelbesluit 1937 in werking getreden. Deze wijziging houdt onder meer in dat de Aalscholver, de Blauwe Reiger, de Sperwer en de Slechtvalk voortaan niet meer tijdelijk onbeschermd kunnen worden verklaard.

Feitelijk betekent dit een bevestiging van de huidige situatie. De laatste jaren is van deze mogelijkheid namelijk geen gebruik meer gemaakt.

De maatregel geeft de minister van Landbouw en Visserij wel de mogelijkheid de Knobbelzwaan en de Turkse Tortel als onbeschermde vogel aan te wijzen indien dit uit een oogpunt van schadebestrijding wenselijk is.

De in ons land zeldzame Klapekster zal niet langer als vogel voor de jacht kunnen worden gehouden.

Het Vogelbesluit is voorts aangepast aan de EG-richtlijn over het behoud van de vogelstand. De al bestaande lijst van verboden vangmiddelen is daartoe aangevuld.

Ten slotte maakt de wijziging het mogelijk dat vergunningen voor langer dan één jaar worden verleend.

Persbericht nummer 293 (3 juli 1985) van het ministerie van Landbouw en Visserij.

Verzoek om schriftelijk commentaar

De regering heeft op 6 mei bij de Tweede Kamer een voorstel ingediend voor nieuwe bepalingen ter bescherming van in het wild levende vogels (Vogelwet). Dit voorstel is afgedrukt in Kamerstuk 18969 en verkrijgbaar bij de Staatsuitgeverij, Christoffel Plantijnstraat te 's-Gravenhage, tel. 070-789 911.

De vaste commissie voor landbouw zal eind september voorlopig verslag over dit voorstel uitbrengen. Zij zou het op prijs stellen vóór uiterlijk vrijdag 23 augustus schriftelijk commentaar te ontvangen van alle in dit ontwerp geïnteresseerde personen en organisaties.

Het commentaar kan in enkelvoud worden toegezonden aan de griffier van de vaste commissie voor landbouw, mr. W.H. de Beaufort, postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage.

De kosten bedragen f 9,43 welke overgemaakt kunnen worden op girorekening 425 300 van de Staatsuitgeverij, postbus 20014 (Christoffel Plantijnstraat 2), 2500 EA 's-Gravenhage, 070-789 911 (Bank: ABN, 's-Gravenhage, rekeningnummer 51 91 21 244).

Lijst bedreigde vogels ingevolge EG-Vogelrichtlijn spoedig vaststellen

De nationale lijst van met uitroeiing bedreigde of speciaal gevaarlopende vogelsoorten dient spoedig vastgesteld te worden. Dat zegt de Natuurbeschermingsraad in een advies aan minister Braks van Landbouw en Visserij. De minister had een ontwerp-lijst om advies aan de Raad voorgelegd. De lidstaten van de Europese Gemeenschap zijn verplicht een dergelijke lijst op te stellen krachtens de Vogelrichtlijn van 2 april 1979.

De Raad spreekt in het advies bijzondere waardering uit voor de ontwerp-lijst en voor de bijbehorende motivering. Het gaat hierbij vooral om vogelsoorten waarvoor ons land een bijzondere internationale verantwoordelijkheid draagt, soorten die recent sterk in aantal zijn achteruitgegaan en bijzondere kwetsbare soorten.

De lijst moet volgens de Raad uitgangspunt vormen voor bijzondere beschermingsactiviteiten voor de betrokken soorten, bijvoorbeeld in de vorm van concrete beschermingsprogramma's. Voorts wordt de suggestie gedaan de lijst een wettelijke basis te geven in de nieuwe Vogelwet.

Persbericht nummer 231 (29 mei 1985) van de Natuurbeschermingsraad.

Het advies ligt ter inzage in de bibliotheek van het ministerie van Landbouw en Visserij, Bezuidenhoutseweg 73, Den Haag en is op aanvraag verkrijgbaar bij het secretariaat van de Natuurbeschermingsraad, Maliebaan 12, 3581 CN Utrecht, 030-331 441.

Wetsovertredingen

Terzake van overtredingen van de Vogelwet 1936, de Jachtwet en de Wet Bedreigde Uitheemse Diersoorten (BUD) en andere dierenbeschermingswetgeving heb ik in 1983 65 maal proces-verbaal opgemaakt. Hierbij zijn onder andere in beslag genomen: 44 levende beschermde vogels, 11 geprepareerde beschermde vogels, 3 vangkooien, 3 stalnetten, 4 lokkooitjes, 1 vuurwapen, 25 stuks wild, in de zin van de Jachtwet en een aantal eieren van beschermde vogels.

Mochten er in mijn omgeving klachten van lezers komen over overtredingen op bovengenoemde wetten dan wil ik deze graag controleren.

■ H.J.W.P. Rombout, Akkerstraat 7, 5391 BA Nuland, 04102 - 2468 en overdag: 073 - 138 432. Controleur-Vogelwet 1936, Controleur Natuurbeschermingswet, Controleur Wet BUD, Inspecteur Dierenbescherming en tevens onbezoldigd ambtenaar van het Korps Rijkspolitie.